

TÜRK VATANDAŞLARINA AIT OLUP ÖZEL AMAÇLA KULLANILAN YABANCI BAYRAKLI YAT, KOTRA VE HER TÜRLÜ MOTORLU TEKNELERE AF MI GELİYOR?

Erkan YETKİNER
E. Baş Hesap Uzmanı, YMM

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş Milli Gemi Siciline 18 groston üzerindeki ticaret gemilerinin tescil edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bunun yanı sıra 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicil Kanunu uyarınca gemilerin Türk Uluslararası Gemi Sicil Kanunu tescili bulunmaktadır. Özel şahıslara ait gemi, deniz ve iç su araçlarının ise iki sicile de tescil edilmesi ihtiyari bulunmaktadır.

Bilindiği üzere yat, kotra vs olarak adlandırılan gemi, deniz ve iç su araçlarının Türkiye'de satın alınması veya yurt dışından ithal edilmesi halinde %18 oranında K.D.V, % 8 oranında da ÖTV ve alım satım vergileri ödenmektedir. Ayrıca yat, kotra ve her türlü motorlu teknelerin Motor güçlerine göre (beygir güçleri) ve yaşları dikkate alınarak her yıl MTV alınmaktadır. Her türlü motorlu tekneler için 2008 yılı itibariyle uygulanan MTV tutarları aşağıdaki gibidir.

Genellikle düşük bir maktu vergi ödemek suretiyle ilgili deniz araçları vergilenmektedir. Medyada yayımlanan bilgilere göre 2007 sonu itibarı ile Türk gemi sicillerinden birine kayıtlı olmayan 60.000'e yakın gemi, deniz ve iç su aracı olduğu tahmin edilmektedir. Türk vatandaşlarına ait olan binlerce deniz aracının yabancı gemi siciline kayıtlı olması nedeniyle gelir idareemiz önemli ölçüde vergi kaybına uğramaktadır. Ayrıca söz konusu vergi kaybı dışında Türk vatandaşlarına ait gemilerin ülkemiz deniz ve limanlarında yabancı bayrak çekerek dolaşmaları bir çok açıdan eleştiri konusu olmaktadır.

Hem vergi kaybının önlenmesi hem de Türk amatör denizciliğinin geliştirilmesi, Türk vatandaşlarına ait olan tüm gemi, deniz ve iç su araçlarının kayda alınması, uluslar arası standartlarda denetim ve belgelendirme yapılabilmesi, nitelikleri ve maliki bilinmeyen teknelerin kalmaması, denetimsiz tekneler ile insan kaçakçılığının önlenmesi amacıyla 23.05.2008 tarihinde TBMM Başkanlığı'na Denizcilik Müsteşarlığı'nın kuruluş ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararnamede ve bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair dört maddelik bir kanun teklifi sunulmuş bulunmaktadır. Kanun teklifinin yasalaşması halinde kanun 01.01.2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

Kanun teklifinin 1. maddesi ile Denizcilik Müsteşarlığı'nın kuruluş ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararnameye eklenmesi planlanan 12. madde uyarınca Denizcilik Müsteşarlığı'nın taşra teşkilatını oluşturan liman başkanlıklarının ve iç sularda da yetkili belediye başkanlıkları bünyesinde "Bağlama Kütükleri" oluşturulmakta ve oluşturulacak bağlama kütüklerine Türk Uluslararası Gemi Sicili ve Milli Gemi Siciline tescili zorunlu olanlar dışındaki Türk vatandaşlarına ait ticari ve özel kullanıma tahsisli gemi, deniz ve iç su araçlarının malikleri veya işletenleri tarafından kayıt zorunluluğu getirilmektedir. Yabancı uyruklu kişilere ait ve özel kullanıma tahsisli gemi, deniz ve iç su araçlarının bağlama kütüklerine kaydedilmesi ise Denizcilik Müsteşarlığı'nın iznine tabi bulunmaktadır.

Her ne kadar kanun teklifi uyarınca 01.01.2008 tarihinden önce iktisap edilen mevcut gemi, deniz ve iç su araçlarının kanunun yürürlüğe girdiği 01.01.2009 tarihinden itibaren altı ay içinde bağlama kütüklerine kayıt için başvuru yapılacağı belirtilmiş ise geçici 1. madde ile söz konusu araçlar için 31.12.2009 tarihine kadar kayıt için talepte bulunulabileceği belirtilmiştir.

Kanun Teklifi İle 01.01.2008 Tarihinden Önce İktisap Edilen Gemi, Deniz Araçları Ve İç Su Araçları İçin Getirilen Düzenlemeler:

Kanun teklifi uyarınca 01.01.2008 tarihinden önce Türk vatandaşları tarafından iktisap edilen gemi, deniz araçları ve iç su araçlarının bağlama kütüklerine tescil edilme zorunluluğu getirilmektedir. Kanun teklifinin 1. maddesinde Türk Uluslararası Gemi Sicili ve Milli Gemi Siciline tescili zorunlu olanlar dışındaki Türk vatandaşlarına ait ticari ve özel kullanıma tahsisli gemi, deniz ve iç su araçlarının malikleri veya işletenleri tarafından kayıt ve Ruhsatname alma zorunluluğu getirilmektedir. Yani Türk vatandaşlarına ait gemi, deniz ve iç su araçlarının Türk liman ve karasularında dolaşması ancak bağlama kütüklerine tescil edilmesi ile mümkün olacaktır. Bağlama kütüklerine kayıt olmayan deniz ve su araçlarına, denizcilik mevzuatına göre verilmesi zorunlu olan belgeler düzenlenmeyecek, liman veya iç su dahilinde bile olsa sefere çıkmasına izin verilmeyecektir. Ayrıca teklifin aynı maddesinde Ruhsatnamesi olmayan veya zamanında vize işlemi yapılmayan gemi, deniz ve iç su araçlarının maliki ve işletenine, tescil edilmemesi nedeniyle tahsil edilemeyen ruhsat ve vize harçları için iki katı idari para cezası öngörülmektedir.

Ancak kanun teklifinde belirtildiği üzere, bağlama kütüklerine kaydedilen gemi, deniz araçları ve iç su araçlarının ithal işlemlerinde ithal izni aranmayacağı gibi, bağlama sicili kaydının ibraz edilmesi şartıyla gümrük mevzuatıyla belirlenmiş vergi, resim ve harçları da alınmayacağı, kanun teklifinin 2. maddesi ile K.D.V.K'na eklenen geçici 26. madde ile Ö.T.V.K'na eklen geçici 5. madde çerçevesinde 01.01.2008 tarihinden önce iktisap edilmiş Türk vatandaşlarına ait yabancı bayraklı gemi, deniz araçları ve iç su araçlarının 31.12.2009 tarihine kadar ithal edilmesi halinde K.D.V'den müstesna tutulacağı, ayrıca sözkonusu gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından 8901.10.10.0011, 8901.10.90.00.11 ve 90.03 GTIP numaralı malların da ithal edilmesi halinde Ö.T.V'den istisna tutulacağı belirtilmiştir. Kanun yurt dışındaki şirketler adına alınan ancak gerçekte Türk vatandaşlarına ait olan

deniz araçlarının Türk vatandaşlarınca kendi adlarına bağlama kütüklerine tescil edilmesi halinde bunlara ilişkin ithalat vergileri, K.D.V ve Ö.T.V'nin bu kişilerden aranmayacağını açıkça belirtmektedir.

Bağlama kütüklerine tescil için başvurulması halinde kütüğüne kaydedilen araçlar için bağlama harcı alınacaktır. Bağlama kütüğüne kaydedilecek her bir gemi, deniz araçları ve iç su aracı için ruhsatname düzenlenecektir. Kanun teklifinin 2. maddesi ile MTV kanunu'nda yatlar ilgili vergisel düzenlemeye ilişkin maddeler yürürlükten kaldırılmakta yerine harçlar kanununa eklenen bir bent ile yatlar harçlar kanununa tabi tutulmaktadır. Harçlar kanununda yapılan düzenlemede yatlar için düzenlenen ruhsatname ve bunların vize ettirilmesi harca tabi tutulmaktadır. Söz konusu ruhsatname için Harçlar kanununun XII- Bağlama kütüğüne kayıt ruhsat harçları bölümünde belirlenen miktarlarda harç alınacaktır. Yapılan yasal düzenlemeye göre ruhsatnameler bir yıl için geçerli olmakla birlikte, her yıl vize ettirilmesi gerekmektedir. Ruhsatnamesi olmayan veya zamanında vize işlemi yapılmayan gemi, deniz araçları ve iç su araçlarının liman ve iç su dahilinde sefere çıkmasına izin verilmeyecektir. Buna göre, her bir gemi, deniz araçları ve iç su aracı Bağlama kütüğüne kaydolup ruhsat almak için aşağıda yer alan harçları ödemek zorundadır. Ayrıca söz konusu ruhsatların her yıl vize edilmesi gerektiğinden her yıl için aynı tutarda harç ödenecektir. Buna göre deniz araçlarından alınacak harç tutarları aşağıdaki gibidir;

5 metreden 9 metreye kadar gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından 200.-YTL
9 metreden 12 metreye kadar gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından 400.-YTL
12 metreden 20 metreye kadar gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından 800.-YTL
20 metreden 30 metreye kadar gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından 1.600.-YTL
30 metreden büyük deniz araçları ve iç su araçlarından 3.200.-YTL

Yeni düzenlemede deniz araçlarından alınacak vergiler, deniz araçlarının artık motor gücü ve yaşına göre değil de fiziksel büyüklüklerine göre hesaplanmaktadır. İlk bakışta yapılan yeni düzenleme ile deniz araçlarından alınan vergilerin (harç) eskiye göre (MTV) daha az olduğu kanısına kapılabilir. Ancak Harçlar kanunu'nun mükerrer 138. maddesi uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yılda uygulanan maktu harçlar (Maktu ve nispi harçların asgarî ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil), o yıl için tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılabilir. Ayrıca Bakanlar Kurulu, bu Kanuna bağlı tarifelerde yer alan maktu harçları veya bu harçların yeniden değerlendirme oranı uygulanmak suretiyle belirlenmiş olan tutarları (maktu ve nispi harçların asgarî ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil) ile nispi harçları, tarifeler yahut tarifelerin ilgili fıkra ve bentleri itibarıyla birlikte veya ayrı ayrı olmak üzere; maktu harçlarda yirmi katına, nispi harçlarda ise bir katına kadar artırmaya, uygulanmakta olan maktu harçları yarisına kadar, nispi harçları ise bu fıkra ile artırılmadan önceki seviyelerine indirmeye, bu had ve miktarlar arasında yeni had, miktar ve nispetler tespit etmeye yetkili kılınmıştır. Bu durumda söz konusu harçlar bakanlar kurulu kararı ile aşağıdaki tutarlara kadar arttırılabilecektir.

5 metreden 9 metreye kadar gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından4.000.-YTL
9 metreden 12 metreye kadar gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından..... 8.000.-YTL
12 metreden 20 metreye kadar gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından.....16.000.-YTL
20 metreden 30 metreye kadar gemi, deniz araçları ve iç su araçlarından32.000.-YTL
30 metreden büyük deniz araçları ve iç su araçlarından64.000.-YTL

Kanun teklifinden de görüleceği üzere KDV, ÖTV ve diğer gümrük vergileri ödenmeksizin sadece harç ödemek suretiyle Türk vatandaşlarının yurt dışında tescilli gemi, deniz araçları ve iç su araçlarının Türk bayrağı çekebilme hakkı verilmektedir. Dolayısıyla kanun teklifi gerçekte bir af niteliğini taşımaktadır. Kanun teklifi daha önce gemi, deniz araçları ve iç su araçlarını K.D.V ,Ö.T.V ve diğer vergiler ödeyerek satın alınan veya ithal edilen mükellefleri mağdur bırakmaktadır. Bu çerçevede kanun teklifinin aynen yasalaşması halinde Anayasa'nın eşitlik ilkesine hükümlerine aykırı düzenleme yapıldığı iddia edilmesinin muhtemel olduğunu düşünmekteyiz.

Kanun Teklifi İle 01.01.2008 Tarihinden Sonra İktisap Edilen Gemi, Deniz Araçları Ve İç Su Araçları İçin Getirilen Düzenlemeler:

Kanun teklifi uyarınca 01.01.2008 tarihinden sonra Türk vatandaşları tarafından iktisap edilen gemi, deniz araçları ve iç su araçlarının da bağlama kütüklerine tescil edilme zorunluluğu bulunmaktadır. Dolayısıyla Türk vatandaşlarına ait ancak yabancı bayraklı gemi, deniz ve iç su araçlarının Türk liman ve karasularında dolaşması ancak bağlama kütüklerine tescil edilmesi ile mümkün bulunmaktadır. Aksi halde liman başkanlıkları ve belediyelerce söz konusu Türk vatandaşlarına ait deniz araçları re'sen tescil edilecektir. Ancak söz konusu deniz araçlarının yine eskisi gibi yurt dışında kurulu şirketler üzerinden satın alınması halinde kanun teklifi öncesindeki duruma dönüşeceği açıktır.

Kanun teklifi uyarınca 01.01.2008 tarihinden sonra Türk vatandaşları tarafından iktisap edilen ve yeni kayıt altına alınacak veya kayıt değişikliği yapılacak gemi, deniz araçları ve iç su aracı için ise iktisap tarihinden bir ay içerisinde malik veya işleteni tarafından ilgili kamu otoritelerine yazılı olarak yapılacaktır. Kanun teklifi uyarınca 01.01.2008 tarihinden sonra iktisap edilen gemi, deniz araçları ve iç su araçlarının gerek satın alınması halinde gerekse ithalinde % 18 K.D.V ve % 8 Ö.T.V ödenmeye devam edilecektir. Dolayısıyla kanun teklifi sadece 01.01.2008 tarihinden önce iktisap edilen gemi, deniz araçları ve iç su araçlarına geçici bir dönem için vergi kolaylığı sağlamaktadır. Bu tarihten sonra ise Türk vatandaşları tarafından iktisap edilen gemi, deniz araçları ve iç su araçlarının bağlama kütüklerine kayıt edilme zorunlulukları bulunmaktadır. İlgili sürelerde kayıt başvurusunda bulunulmaması halinde liman başkanlıkları ve belediyelerce resen tescil işlemi yapılacaktır. Dolayısıyla 01.01.2008 tarihinden itibaren Türk vatandaşlarının iktisap ettiği gemi, deniz araçları ve iç su

araçları yabancı ülkelerde tescil ettirilip yabancı bayraklı olmalarına rağmen resen bağlama kütüklerine kayıt edilmesi ve Söz konusu araçların ithalinde de bu kanun teklifi verilmeden önceki uygulama çerçevesinde K.D.V ve Ö.T.V ödenmesi gerekmektedir. Daha önce belirttiğimiz üzere söz konusu deniz araçlarının yine yurt dışında kurulu şirketler üzerinden alınması halinde söz konusu araçlar Türk vergi mevzuatının dışında kalmaktadır. Söz konusu kanun teklifi ile getirilen vergisel teşvikler 01.01.2008 tarihinden önce Türk vatandaşları tarafından yurt dışında kurulu şirketler adına iktisap edilen tüm gemi, deniz ve iç su araçlarının kayda alınması amacını taşımaktadır. Bu tarihten sonra ise herhangi bir vergisel teşvik öngörülmemektedir. Bu nedenle verilen kanun teklifi bir af niteliği taşımaktadır. Yani geçici bir dönem için vergisel teşvikler sağlanmakta ancak daha sonra yine eski sisteme dönülmektedir. Bu çerçevede 01.01.2008 tarihinden sonra Türk vatandaşlarının çoğunluğu yine vergisel yüklerden dolayı yurt dışında kurulan şirketlere kayıtlı deniz tekneleri satın alma yoluna devam edeceklerdir. Bir süre sonra medyada Türk vatandaşlarına ait deniz araçlarının yabancı bayraklı olarak Türk karasularında buldukları, bunlardan vergi alınmadığı hususundaki eleştiriler yeniden gündeme gelecektir. Yani yatlarla ilgili olarak son durum yine eski tas eski hamam olarak devam edecektir.